

Rapport fra nestleder ved EU-delegasjonen Niels Engelschiøn oktober 2012

Vil styrke den økonomiske unionen

Det europeiske råd 18. og 19. oktober la grunnlaget for neste toppmøte i desember, beslutninger for utviklingen av den økonomiske og monetære unionen ble fattet og utenrikspolitiske sanksjoner ble opprettholdt.

Når Det europeiske råd (DER) møttes fra 18. til 19. oktober var det på mange måter et arbeidsmøte, men det ble fattet viktige beslutninger for det fremtidige arbeidet i utviklingen av den økonomiske og monetære unionen. Viktigst var enigheten om tidsplanen for det felles overnasjonale finanstilsynet Single Supervisory Mechanism (SSM) i eurosonen, hvor Den europeiske sentralbanken (ESB) skal være tilsynsmyndighet. Her ble det et kompromiss hvor man nå har som mål å bli enige om det rettslige rammeverket før 1. januar 2013.

Når det gjelder den operasjonelle gjennomføringen, skal den finne sted i løpet av 2013. Med andre ord vil det ta opp mot ett år før SSM er operasjonell fullt ut – en viktig forutsetning for at ESB kan bidra direkte til rekapitalisering av kriseutsatte banker. Dette er dermed et skritt på veien mot en full bankunion.

Under følger noen stikkord fra rapporten:

- **Arbeidsmøte med lite spektakulære resultater, men viktige skritt tatt innenfor den økonomiske og monetære unionen (ØMU) og i retning av bankunion**
- **Viktigst var enigheten om tidsplanen for det felles overnasjonale finanstilsynet Single Supervisory Mechanism i eurosonen**
- **Vekst- og sysselsetting på dagsorden – betimelig påminning om nødvendighet av faktisk gjennomføring, selv om en del er gjort**
- **Vekt på nåværende og kommende frihandelsforhandlinger**
- **Ikke enighet om den langsiktige økonomiske integrasjonen i eurosonen, men det ble klargjort hvor de ulike landene står, Van Rompuy fremlegger endelig rapport i desember**
- **Gjentatt støtte til greske bestrebelser**
- **Toppmøteresultatene bidrar neppe på kort sikt til økt vekst og sysselsetting**
- **Støtte til forsterkede sanksjoner mot det syriske regimet**
- **Stadig større bekymring for Irans atomprogram**
- **DER drøftet muligheten for å støtte den planlagte internasjonale militære styrken og fremskynde planlegging av en mulig militær operasjon**

Økonomisk og monetær union og felles finanstilsyn

I juni ble stats- og regjeringssjefene enige om at man skulle behandle forslaget fra Europakommisjonen om et felles finanstilsyn (SSM) innen utgangen av 2012, men uten noen nærmere tidsplan.

Nå er man kommet et stykke videre etter en lang diskusjon på DER-møtets første dag. De foreløpige konklusjonstekstene sa at målet var å få på plass det rettslige rammeverket innen utgangen av året. Nå er dette ytterligere presisert, og målet er å bli enige om det rettslige rammeverket før 1. januar 2013. Når det gjelder den operasjonelle gjennomføringen, skal den finne sted i løpet av 2013, derfor vil det ta opp mot ett år før SSM er operasjonell fullt ut.

President for Det Europeiske Råd Herman Van Rompuy og Kommisjonspresident José Manuel Barroso ble under pressekonferansen spurt flere ganger av spanske journalister om når man kunne rekapitalisere bankene direkte gjennom krisefondet European Stability Mechanism (ESM), men svaret var det samme – så snart de operasjonelle rammene rundt er klare, snarest mulig og mest sannsynlig i løpet av 2013. Mye logistikk skal på plass for at den Europeiske Sentralbanken (ESB) skal kunne gjøre oppgaven. Euroområdet finansministere, kjent som Eurogruppen, har fått i oppdrag å utarbeide de operasjonelle kriteriene for rekapitalisering via krisefondet.

Det legges også stor vekt på at SSM skal være åpen og inkluderende, alle medlemsland inviteres til å delta, og med «passende» rettigheter og plikter. Det indre markedes «integritet» for finansielle tjenester skal ivaretas. Det er tydelig at formuleringene veies nøye for å gjøre skillet mellom eurolandene og ikke-eurolandene minst mulig.

Når det gjelder de mer langsiktige planene for den økonomiske og monetære unionen i Europa (ØMU), er man på langt nær ikke i mål. DER-møtets første dag ble en første diskusjon av en mer langsiktig utvikling i retning av ytterligere integrering av budsjettpolitikken og den økonomiske politikken generelt i eurosonen. Dette møtet klargjorde ytterligere hvor de ulike landene står, og avstandene er fortsatt betydelige.

Det heter i konklusjonene fra møtet at følgende blant annet skal vurderes nærmere:

- Ytterligere mekanismer for å forhindre utvikling i medlemslandenes statsbudsjetter som ikke er bærekraftig.
- Mekanismer for overføring av budsjettmidler mellom landene (fiscal solidarity), herunder et adekvat felles budsjett. Det presiseres at det skal foregå helt uavhengig av de pågående drøftingene om langtidsbudsjettet (Multiannual Financial Framework, MFF), hvilket mange stiller seg skeptiske til om er mulig.
- Et system med individuelle bindende kontrakter mellom enkeltland og EU sentralt der landene forplikter seg til å gjennomføre reformer, og som også inneholder belønning og straff i form av økonomiske insentiver uten at det er konkretisert per i dag.

Det europeiske råds president, Herman Van Rompuy, i samarbeid med Kommisjonens president José Manuel Barroso, lederen for eurogruppen statsminister Jean-Claude Juncker og lederen av Den europeiske sentralbanken Mario Draghi vil videreutvikle sine ideer frem til toppmøtet i desember. Dette arbeidet skal gjøre så nært samarbeid med Europaparlamentets president og medlemslandene.

Hellas

Hellas' statsminister Antonis Samaras ga en omfattende redegjørelse om fremdrift og utfordringer.

Vekst og sysselsetting

Hovedpunktet på agendaen for andre dagen av DER-møtet var vekst og sysselsetting. Konklusjonspunktene omfatter en omfattende liste av tiltak som også var med i vekstpakten fra DER-møtet i juni 2012 (Compact for Growth and Jobs). Mange av tiltakene som ble tatt med i pakten er allerede under behandling eller gjennomføring, for eksempel handlingsplanen for det indre marked (Single Market Act). Grunnen til at DER-møtet tar med alle disse tiltakene er dels å vise bredden i det som gjøres for vekst og sysselsetting, og dels for å bidra til at tempoet i gjennomføringen øker. Her er det utfordringer på en rekke områder.

Enigheten fra juni ble bekreftet, og det ble vist til at det var framgang på mange områder. DER understreket imidlertid at større innsats er nødvendig på mange områder som ramses opp i konklusjonspunktene. Eksempelvis er det nødvendig:

- med større innsats for å ferdigstille en del av tiltakene under handlingsplanen for det indre marked (yrkeskvalifikasjoner, offentlige innkjøp, og så videre)
- å gjennomføre regelforenklinger for å legge til rette for vekst, særlig for små og mellomstore bedrifter
- med større innsats for å øke sysselsetting og sosial inkludering gjennom allerede pågående prosesser (øke arbeidskraftmobiliteten mellom landene, blant annet ved at man kan ta med opparbeidede pensjonsrettigheter over landegrensene og forbedring av arbeidsformidlingsportalen EURES)

Vekstpakten fra juni inneholdt også en del nye tiltak, herunder styrking av utlånskapasiteten i Den europeiske investeringsbanken, omdisponering av eksisterende fondsmidler for vekst og sysselsetting og oppstart av en pilotfase for prosjektobligasjoner (project bonds). Europakommisjonen anslo den samlede finansielle effekten til å være i størrelsesorden 120 milliarder euro.

DER drøftet også viktigheten av frihandelsavtaler, et spørsmål som ikke minst Storbritannia og Sverige har kjørt frem. Man håper derfor at det blir fremdrift i utarbeidelsen av et mandat for forhandlinger med Japan og fremdrift i forhandlingene med Canada og Singapore. De uttrykker også håp om en igangsetting av forhandlinger med USA i løpet av 2013.

DER gjentok på dagens møte det som har vært sagt lenge, nemlig at de nødvendige tiltakene ligger på bordet, og at det dreier seg om å sikre god og rask implementering.

Nobel-prisen

Det er et eget avsluttende avsnitt i konklusjonsteksten om tildelingen av Nobels Fredspris. DER viser takknemlighet og framhever at det er en ære for alle EU-borgere, medlemsland og institusjoner. Herman Van Rompuy fremhevet det historiske ved tildelingen, og det ble da en runde hvor prisen fikk stor støtte fra de aller fleste, og ga også rom for en del refleksjoner. Mange hadde påpekt at de var i samme båt nå – et skjebnefellesskap. EU er ikke irreversibelt, mente en del – ideen må vedlikeholdes.

Det er en sterk appell i en vanskelig tid, og stats- og regjeringssjefene i DER anser det som deres personlige ansvar å sikre at Europa forblir et kontinent med fremgang og velstand. Så langt synes det klart at det er Herman Van Rompuy, José Manuel Barroso og Martin Schulz som vil motta prisen på vegne av EU, for medlemslandene, de utøvende og de folkevalgte. Men Van Rompuy og andre oppfordret til at flest mulig av kollegene er til stede.

Utenrikspolitiske saker

Når det gjelder dagsaktuelle utfordringer (Iran, Syria og Mali) var det ikke større diskusjoner – konklusjonene var i stor grad vel forberedt på forhånd av utenriksministermøtet (FAC) 22. oktober

Strategiske partnere

Det var også en drøfting av EUs strategiske partnerskap og samsvar mellom de bilaterale relasjonene til partnerne og EUs forhold til de samme. Viktigheten av faktisk å gjennomføre

de retningslinjene som EU har vedtatt for det strategiske partnerskapsarbeidet ble løftet frem. Ikke minst drøftet man forholdet til Kina, og Van Rompuy rapporterte etter toppmøtet 20. september. Med nytt lederskap i Kina, gir det muligheter for større samsvar med det som gjøres bilateralt og i EU-sammenheng.

Iran

DER gir uttrykk for stadig større bekymring for Irans atomprogram, og ønsker International Atomic Energy Agencys siste resolusjon velkommen. Det minnes om at Iran bryter med sine internasjonale forpliktelser og at DER derfor bifaller utenriksrådets konklusjoner om skjerpede sanksjoner av 15. oktober. DER understreker EUs to-spors tilnærming, og uttrykker full støtte til høyrepresentant Ashtons innsats på vegne av E3+3 (Frankrike, Tyskland, Storbritannia og Kina, Russland, USA) til å videreføre konstruktive samtaler med Iran.

Syria

DER understreket sin dype bekymring for den stadig forverrede situasjonen i Syria. Man sluttet seg til konklusjonene fra Utenriksrådet av 15. oktober, inklusive nye restriktive tiltak mot det syriske regimet og dets støttespillere. Man uttrykte støtte til FNs spesialutsending til Syria, Lakhdar Brahimi, sine anstrengelser for å finne en politisk løsning på den syriske krisen, og oppfordret alle sentrale aktører til å gjøre det samme. EU har forpliktet seg til å samarbeide tett med internasjonale partnere for å kunne sikre rask støtte til Syria når en overgang finner sted. EU forplikter seg også til å øke støtten til kapasitets-bygging for det sivile samfunn for å kunne delta i gjenoppbyggingen av et fremtidig Syria. Man oppfordrer alle opposisjonsgrupper om å bli enige om et sett med felles prinsipper, for å kunne sikre en inkluderende og fredelig overgang.

DER fordømmer på det sterkeste de syriske angrepene på tyrkisk territorium, oppfordrer alle parter til å hindre en eskalering av konflikten, og spesielt de syriske myndigheter om fullt ut å respektere nabolandenes territorielle integritet og suverenitet. EU vil fortsette å yte humanitær bistand, og oppfordrer alle giverne til å øke sine bidrag i henhold til de siste appellene fra FN. Alle involverte parter bør sette en stopper for bruk av alle former for vold, ta spesielle forholdsregler for å beskytte sårbare grupper, samt gi full og sikker tilgang for levering av humanitær hjelp i alle deler av landet. De som gjør seg skyldig i brudd på internasjonale menneskerettsprinsipper vil bli holdt ansvarlige.

Mali

DER slutter seg til Utenriksrådskonklusjonene av 15. oktober og uttrykker sin alvorlige bekymring over den vedvarende politiske, sikkerhetsmessige og humanitære krisen i Mali. Denne situasjonen utgjør en umiddelbar trussel for Sahel-regionen, så vel som for Vest- og Nord-Afrika og for Europa. EU er fast bestemt på å gi omfattende støtte til Mali, i nært samarbeid med internasjonale og regionale partnere. Spesielt vil EU støtte Mali i arbeidet med å gjenopprette rettsstaten og re-etablere en fullt suveren demokratisk regjering med kontroll over hele det maliske territorium.

Så snart et omforent veikart er vedtatt for gjeninnføring av konstitusjonell orden, vil EU gradvis gjenoppta bistanden. I mellomtiden vil EU trappe opp sin humanitære bistand. Videre undersøker EU muligheten for å støtte den planlagte internasjonale militære styrken i samsvar med FNs sikkerhetsråds resolusjon 2071, og fremskynde planlegging av en mulig militæroperasjon for å bistå med å reorganisere og trene det maliske forsvaret. EU vil opprettholde muligheten til å vedta målrettede restriktive tiltak mot dem som deltar i væpnede grupper i Nord-Mali og hindrer retur til konstitusjonell orden.

